

ADMINISTRATĪVĀ RAJONA TIESA RĪGAS TIESU NAMS

S P R I E D U
LATVIJAS TAUTAS VĀRDĀ

Rīgā 2023. gada 6. aprīlī

Administratīvā rajona tiesa
šādā sastāvā: tiesnesis Romāns Dončenko,

piedaloties pieteicējam/pers. A/ (*pers. A/*), pieteicēja juridiskās palīdzības sniedzējam/pers. B/ un atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes pārstāvei /pers. C/,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. A/ pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu par bēgļa vai alternatīvā statusa piešķiršanu Latvijas Republikā.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicējs /pers. A/, Krievijas Federācijas (turpmāk – Krievija) pilsonis, /datums 1/ vērsās Vālstis robežsardzes Rīgas pārvaldē ar iesniegumu par bēgļa vai alternatīvā statusa piešķiršanu Latvijas Republikā. Pieteicējs neatbalsta Krievijas uzsāktu karu pret Ukrainu, un, tā kā varasiestādes viņu vēlas iesaukt armijā un ar lielu ticamību nosūtīt karā, viņš izvēlējies no tā izvairīties, izbraucot no valsts un lūdzot patvērumu Latvijā.

Pieteicēja iesniegumā, sākotnējās aptaujas anketā un personiskajā intervijā norādīti turpmāk minētie apstākļi un apsvērumi bēgļa vai alternatīvā statusa iegūšanai.

[1.1] Pieteicējs ir obligātā militārā dienestā iesaucamo personu vecumā. Pēc studijām koledžā pieteicējs sāka strādāt algotu darbu, bet karaklausības iestādes par viņu nekādu interesi neizrādīja. Arī pieteicējs neizrādīja iniciatīvu saistībā ar obligāto militāro dienestu. Tomēr 2022. gada aprīļa sākumā ar pieteicēja darba devēju sazinājās kara komisariāts, lai precizētu ziņas par pieteicēja darbavietu. Pieteicējs kļuva piesardzīgāks. 2022. gada maijā brīvdienā uz ielas pie metro stacijas pieteicēju uzrunāja divi vīrieši civilā apģērbā, kuri stādījās priekšā kā policijas darbinieki, un uzdeva dažādus jautājumus, tostarp, par dienestu armijā; pieteicējs no viņiem aizbēga. 2022. gada jūnija beigās pieteicējs ieradās savā pieraksta adresē (pieteicējs faktiski dzīvoja citur) un kāpņu telpā pie sava dzīvokļa durvīm ieraudzīja personas militārajās formās tērpos ar mapēm rokās; pieteicējs uzreiz aizbēga. Pēc šī notikuma pieteicējs nolēma pamest valsti, jo nevēlējās tikt iesaukts armijā. Pieteicējs drošības labad nolēma izceļot dažas dienas pēc pavasara iesaukuma beigu datuma.

[1.2] Pieteicējs nav publiski paudis savu politisko nostāju. Iepriekš bija divas reizes piedalījies protestos opozicionāra Alekseja Navalņija atbalstam. Pēc pieteicēja drauga aizturēšanas pieteicējs protestos vairs nav piedalījies.

[1.3] Pieteicējam nav bijis citu problēmu ar varasiestādēm, izņemot iesaukumu armijā.

[2] Ar Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes (turpmāk arī – pārvalde) /datums 2/ lēmumu Nr. /numurs 1/ pieteicējam atteikts piešķirt bēgļa vai alternatīvo statusu (turpmāk – Lēmums), pamatojumā norādot šādus apsvērumus.

[2.1] Pieteicēja politiskā aktivitāte vērtējama kā zema. Pieteicējs nav norādījis, ka būtu bijis biedrs kādā politiskajā partijā vai kustībā, kandidējis vēlēšanās, piedalījies publiskās debatēs vai asi kritizējis pastāvošo iekārtu un karu. Pēc būtības, pieteicējs savus pretkara uzskatus atklāti nav paudis.

[2.2] Izcelsmes valsts informācijas avotos sniegtās ziņas viennozīmīgi neliecina, ka pieteicējs iesaukšanas obligātajā militārajā dienestā gadījumā tiktu nosūtīts piedalīties karadarbībā. Turklāt, ja pieteicējam ir tik nozīmīga viņa pretkara pārliecība, viņš ir tiesīgs lūgt aizvietot obligāto militāro dienestu ar alternatīvo civilo dienestu.

[2.3] Krievijas Kriminālkodeksa 328. pantā ir paredzēta atbildība par izvairīšanos no obligātā militārā dienesta. Tomēr nav ticamu norāžu, ka pieteicējs varētu tikt saukts pie kriminālatbildības. Lai gan uz Kriminālkodeksa 328. panta pamata ierosināto krimināllietu skaits pēdējā laikā ir audzis, uz šī pamata apsūdzētie veido tikai mazu daļu no kopējā to personu skaita, kuras izvairās no obligātā militārā dienesta.

[2.4] Pieteicēja iesniegtie pasta ziņojumi nevar tikt uzskatīti par pierādījumu pavēstes saņemšanai, jo atbilstoši Krievijas likumiem pavēsti izsniedz personīgi. Turklāt pieteicēja un viņa brāļa iniciāļi sakrīt, līdz ar to nav iespējams precīzi noteikt vēstuļu adresātu.

[2.5] Situācija Krievijas cietumos, raugoties no dažādiem aspektiem, ir vērtējama kā smaga, bez tendences uzlaboties. Taču pieteicēja lietā nav konstatējami tādi individuāli apstākļi, kas būtu par pamatu smaga kaitējuma riskam.

[2.6] Krievijā šobrīd nenotiek plaši izplatīta vardarbība vai iekšējais bruņotais konflikts, kas varētu radīt smagus individuālus draudus civiliedzīvotāju dzīvībai un veselībai.

[3] Nepiekrītot Lēmumam, pieteicējs vērsās ar pieteikumu Administratīvajā rajona tiesā. Pieteikumā un tā papildinājumos, kas tiesā saņemti 2023. gada 13. februārī, norādīti turpmāk minētie apstākļi un argumenti.

[3.1] Pieteicējs nevēlas piedalīties karā pret Ukrainas tautu. Pieteicēja uzskati par Ukrainas integritāti kardināli atšķiras no Krievijas valdības uzskatiem. Krievijas militārās darbības atbalstīšana ir pretrunā ar pieteicēja morālo pārliecību un politiskajiem uzskatiem.

[3.2] Pieteicējs pameta Krieviju, jo piedzīvoja vairākus secīgus vajāšanas gadījumus. Pieteicējs baidās, ka nākotnē vajāšana varētu pastiprināties, viņš varētu tikt iesaukts piespiedu kārtā vai pret viņu varētu tikt piemērots kriminālsods par izvairīšanos no obligātā militārā dienesta. Pieteicēja bailes pastiprina tas, ka Krievijas armija saskārusies ar karavīru trūkumu. Pieteicējs ir obligātajā militārajā dienestā iesaucamo personu vecumā, viņam nav veselības problēmu, uz kuru pamata viņš varētu tikt atbrīvots no obligātā dienesta. Turklāt pieteicējs ir ieguvis automehāniķa profesiju, kas pašlaik ir īpaši pieprasīta frontē. Pieteicējam ir „C” kategorijas transportlīdzekļa vadītāja apliecība, kas dod tiesības vadīt tostarp militāro autotransportu. 2015. gadā pieteicējs piedalījies vispārējās militārajās apmācībās un saņēmis goda rakstu.

[3.3] Pieteicēja politiskā pārliecība, neatbalstot Krievijas pašreizējo varu, bija izveidojusies jau pirms kara uzsākšanas Ukrainā, tā ir palikusi nemainīga un noturīga. Šobrīd Krievijā vajāšanai ir pakļauti ne tikai politiskās opozīcijas pārstāvji, bet jebkurš Krievijas pilsonis, kas nosoda Krievijas iebrukumu Ukrainā.

[3.4] Dienests Krievijas militārajos spēkos pašlaik ar lielu varbūtību ietver kara noziegumu un noziegumu pret cilvēci pastrādāšanu. To nenoliedz arī pārvalde. Pieteicējs negrib piedalīties Krievijas armijas kara noziegumos. Krievijas paziņojums par četru Ukrainas reģionu aneksiju sniedz pamatojumu obligātā dienesta karavīru nosūtīšanai uz Ukrainu, jo Krievijas tiesību normas neaizliedz iesaukto izmantošanu teritorijā, kuru Krievija uzskata par savu, neatkarīgi no viņu apmācības.

[3.5] Nav pamata secināt, ka, atgriežoties Krievijā, pieteicējs varēs ignorēt viņam adresētās pavēstes un paļauties, ka varas iestādes nebūs spējīgas viņu sodīt. Pieteicēja dzīve kļūtu nepanesama, viņš saskartos ar psiholoģiska rakstura problēmām. Iespējams, ka gadījums, kuru pieteicējs aprakstīja personiskajā intervijā, kad pie viņa uz ielas pienāca divi vīrieši, jautājot par viņa militāro pieredzi, varēja būt saistīts ar nolūku viņam izniegt pavēsti, jo šāda prakse pašlaik ir ieviesusies Krievijā.

[3.6] Atbilstoši oficiālajai varasiestāžu sniegtajai informācijai uz kara fronti tiek sūtīti vienīgi tie karavīri, kuri parakstījuši līgumu par profesionālo dienestu. Tomēr daudzu karavīru liecības norāda uz to, ka obligātajā militārajā dienestā dienējošos, kā arī rezervē esošos karavīrus faktiski piespiež parakstīt šādus līgumus.

[3.7] Pieteicējs nepiekrīt pārvaldes norādītajam par iespēju lūgt aizvietot obligāto militāro dienestu ar alternatīvo dienestu. Krievijā spēkā esošais regulējums nenosaka iespēju mobilizācijas laikā realizēt tiesības uz alternatīvo dienestu. Līdz ar to amatpersonas šobrīd faktiski atsaka izskatīt personu iesniegumus par alternatīvo dienestu.

[3.8] Pieteicējs pa pastu saņēma vairākus paziņojumus ierasties pasta sūtījumu saņemšanai, kuri bija adresēti tieši pieteicējam. Turklāt viens no sūtījumiem bija tiesa, līdz ar to, iespējams, pret pieteicēju ir uzsākta tiesvedība par izvairīšanos no obligātā militārā dienesta, jo citu iemeslu tikt izsauktam uz tiesu pieteicējam nav.

[4] Pārvalde rakstveida paskaidrojumos par pieteikumu to neatzīst un lūdz tiesu to noraidīt, pamatojoties uz Lēmumā norādītajiem argumentiem. 2023. gada 22. februārī tiesā saņemti pārvaldes papildu paskaidrojumi, kuros norādīts turpmākais.

[4.1] Pieteikuma papildinājumos pieteicējs norāda, ka gadījums, kad viņu uz ielas iztaujāja citstarp par militāro pieredzi, iespējams, varēja būt saistīts ar nolūku izniegt viņam pavēsti. Pieteicējs atsauca uz publiskajos avotos aprakstītajiem gadījumiem par pavēstu izniegšanu uz ielas. Pārvalde norāda, ka šādi gadījumi notikuši jau pēc pieteicēja ierašanās Latvijā, un ir apšaubāms, ka pieteicējs varēja pieredzēt šādu notikumu attīstību. Tādēļ minētais neapstiprina, ka uz pieteicēju būtu attiecināmi fakti par iespējamu vajāšanu Krievijā. Pieteikuma papildinājumos konstatētās pretrunas vēl jo vairāk apliecina, ka pieteicēja sniegtajām ziņām nav ticamības.

[4.2] Pieteikuma papildinājumiem pievienotās neapliecinātās dokumentu kopijas ir divi Krievijas pasta paziņojumi pieteicējam par ierakstītu pasta sūtījumu esamību, nevis pavēstes. Nevar gūt apstiprinājumu tam, ka, iespējams, ir uzsākta tiesvedība par izvairīšanos no obligātā militārā dienesta. Pieteicēja norādītais, ka viņš nevarot atgriezties Krievijā, jo tiks pakļauts vajāšanai par nevēlēšanos pildīt militāro dienestu, ir vērtējams kritiski.

[4.3] Nav pamatots pieteicēja apgalvojums, ka viņš Krievijā varētu tikt pakļauts vajāšanai tāpēc, ka viņš esot piedalījies vairākos Krievijas opozicionāra A. Navaļņija atbalsta piketos. Pirmkārt, nevar gūt apstiprinājumu faktam, ka pieteicējs aktīvi piedalījies minētajos piketos un publiski paudis savu viedokli A. Navaļņija atbalstam, kā rezultātā Krievijas varasiestādes varētu piemērot kādas represijas pret pieteicēju. Otrkārt, pat ja pieteicējs tajās ir piedalījies, viņš pats norāda, ka tas noticis pirms kāda laika un pēdējos gados viņš to vairs nav darījis.

[4.4] Lai pieteicēju varētu krimināli sodīt par atteikšanos iesaistīties karadarbībā Ukrainā, viņam vispirms būtu jāsaņem pavēste par mobilizāciju, jāierodas kara komisariātā, jāpiekrīt mobilizācijai, bet pēc tam jāatsakās vai jāizvairās no piedalīšanās karadarbībā Ukrainā. Pieteicējs nav sniedzis informāciju, ka ir ticis mobilizēts un atteicies piedalīties karadarbībā.

[4.5] Saskaņā ar Krievijas tiesisko regulējumu obligātā militārā dienesta karavīri nevar tikt nosūtīti uz karadarbību Ukrainā.

[5] Tiesas sēdē pieteicējs uzturēja pieteikumu, bet atbildētājas puse to neatzina.

Motīvu daļa

[6] Tiesa, noklausījusi procesa dalībnieku paskaidrojumus, pārbaudījusi rakstveida pierādījumus un izvērtējusi uz lietas apstākļiem attiecināmo izcelsmes valsts informāciju, atzīst, ka pieteikums ir apmierināms.

[7] Patvēruma likuma 37. panta pirmā daļa noteic, ka uz bēgļa statusu var pretendēt trešās valsts valstspiederīgais, kas, pamatoti baidoties no vajāšanas sakarā ar viņa rasi, reliģiju, tautību, piederību pie noteiktas sociālās grupas vai viņa politiskajiem uzskatiem, atrodas ārpus valsts, kuras valstspiederīgais viņš ir, un nespēj vai šādu bailu dēļ nevēlas pieņemt savas valstspiederības valsts aizsardzību, vai bezvalstnieks, kurš, būdams ārpus savas agrākās pastāvīgās dzīvesvietas valsts, tādu pašu iemeslu dēļ nespēj vai nevēlas tajā atgriezties un uz kuru neattiecas šā likuma 45. panta nosacījumi.

Vajāšanas jēdziens ir skaidrots Patvēruma likuma 38. pantā. Tas noteic, ka par vajāšanu atzīstamas: 1) darbības, kas sava rakstura vai biežuma dēļ

ir pietiekami smagas, lai radītu smagu cilvēka pamattiesību pārkāpumu; 2) vairākas darbības, arī cilvēktiesību pārkāpumu kopums, kas ir pietiekami smags, lai ietekmētu indivīdu šā panta pirmās daļas 1. punktā minētajam veidam līdzīgā veidā.

Saskaņā ar Patvēruma likuma 38. panta otrās daļas 5. punktu vajāšana var būt apsūdzība vai sods par atteikšanos pildīt militāro dienestu konflikta laikā, ja militārā dienesta pildīšana ietvertu noziegumu vai tādas darbības, uz kurām attiecas šā likuma 45. panta pirmās daļas 3., 4. un 5. punkts. Proti, Patvēruma likuma 45. panta pirmās daļas 3., 4. un 5. punktā uzskaitītas šādas darbības: starptautiskajos dokumentos definēts noziegums pret mieru, kara noziegums vai noziegums pret cilvēci; pirms ierašanās Latvijas Republikā izdarīts noziegums, kuram nav politiska rakstura un kurš saskaņā ar Latvijas Republikas likumu atzīstams par sevišķi smagu noziegumu; darbības, kas vērstas pret Apvienoto Nāciju Organizācijas mērķiem un principiem.

[8] Izskatāmajā lietā pieteicējs baidās no vajāšanas, kas izpaustos kā apsūdzība vai sods par atteikšanos pildīt obligāto militāro dienestu konflikta laikā.

Tiesai jāpārbauda, vai pieteicēja bailes no šādas vajāšanas ir pamatotas.

[9] Vispirms norādāms, ka nepastāv šaubas par to, ka pieteicēja izcelsmes valsts pašlaik atrodas militārā konfliktā.

Krievijas plaša mēroga militāro iebrukumu Ukrainā, kas sākās 2022. gada 24. februārī, nosodījusi starptautiskā sabiedrība – ar ANO Ģenerālās Asamblejas 2022. gada 2. marta rezolūciju, 141 valstij balsojot par, 5 pret un 35 atturoties, tika stingri nosodīta Krievijas militārā agresija pret Ukrainu, Krievijai tika pieprasīts nekavējoties pārtraukt militāra spēka pielietošanu un pilnībā izvest bruņotos spēkus no Ukrainas starptautiski atzītās teritorijas (sk. https://www.eeas.europa.eu/eeas/un-general-assembly-demands-russian-federation-withdraw-all-military-forces-territory-ukraine_en, šis un turpmāk minētie tīmeklī atrodamie avoti pēdējo reizi aplūkoti šā sprieduma sastādīšanas dienā). Gadu vēlāk ANO Ģenerālā Asambleja joprojām aicina Krieviju pārtraukt karadarbību un izvest bruņotos spēkus no Ukrainas teritorijas (sk. <https://news.un.org/en/story/2023/02/1133847>).

Līdz ar to atteikšanās pildīt militāro dienestu pašlaik ir uzskatāma par tādu, kas notikusi konflikta laikā.

[10] Tiesa norāda, ka bēgļa statusa piešķiršanas priekšnosacījums ir tāds, ka patvēruma meklētājam viņa izcelsmes valstī pastāvošo apstākļu dēļ ir jāsasit ar pamatotām bailēm no viņa vajāšanas, pamatojoties vismaz uz vienu no pieciem iemesliem, kas minēti Patvēruma likuma 37. panta pirmajā daļā – sakarā ar viņa rasi, reliģiju, tautību, piederību pie noteiktas sociālās grupas vai viņa politiskajiem uzskatiem.

Pārvalde vērtēja pieteicēja iespējamo vajāšanu sakarā ar viņa politiskajiem uzskatiem un konstatēja, ka pieteicēja politiskā aktivitāte izcelsmes valstī ir bijusi zema, savus pretkara uzskatus pieteicējs nekur atklāti nav paudis. Tāpat pārvalde vērtēja pieteicēja iespējamo vajāšanu sakarā ar viņa piederību pie noteiktas sociālās grupas – militārajā dienestā iesaucamajām personām.

Tiesa nevar piekrist pārvaldes veiktajam izvērtējumam un vispirms norāda, ka uzskata par kļūdainu koncepciju, atbilstoši kurai visas militārajā dienestā iesaucamās personas veidotu īpašu sociālo grupu. Patvēruma likuma 39. panta pirmās daļas 4. punkta „a” apakšpunktā noteikts, ka sociālajai grupai šā likuma izpratnē ir jāatbilst kādam no šādiem raksturojumiem: grupas dalībniekiem ir kopējas iedzītas pazīmes vai kopēja izcelsme, ko nevar mainīt, vai viņiem ir kopējas pazīmes vai pārliecība, kas personas identitātei vai apziņai ir tik svarīga, ka personu nevar spiest no tās atteikties, un minētajai grupai attiecīgajā valstī ir īpatna identitāte, kuru apkārtējā sabiedrība uztver kā atšķirīgu. Tiesai nav pamata uzskatīt, ka militārajā dienestā iesaucamajām personām Krievijā būtu kāda īpatna identitāte, kuru apkārtējā sabiedrība uztvertu kā atšķirīgu, un pārvalde šāda raksturojuma esamību nav pamatojusi.

[11] Atbilstoši Eiropas Savienības Tiesas atziņām apsūdzība vai sods par atteikšanos veikt militāro dienestu konflikta gadījumā, ja militārais dienests nozīmētu noziegumu un citādu darbību izdarīšanu, ir definētas kā vajāšanas darbības atbilstoši to iemeslam un ka šis iemesls atšķiras no rases, reliģijas, pilsomības, politiskās pārliecības vai piederības noteiktai sociālajai grupai. Daudzos gadījumos atteikums pildīt militāro dienestu ir politisko uzskatu izteikšana – kuri paredz vai nu atteikumu no jebkādas nodarbinātības militārajos spēkos, vai iebildumus pret izcelsmes valsts iestāžu politiku vai metodēm –, reliģiskā pārliecība vai arī tā iemesls ir piederība noteiktai sociālai grupai. Šādos gadījumos vajāšanas darbības, kas var rasties saistībā ar šo atteikumu, arī ir saistāmas ar tiem pašiem iemesliem. Tomēr atteikumam pildīt militāro dienestu var būt arī no pieciem iepriekš minētajiem vajāšanas iemesliem atšķirīgi iemesli. To it īpaši var pamatot bailes tikt pakļautam briesmām, ko nozīmē militāra dienesta izpilde bruņota konflikta apstākļos. Kompetentajam valsts iestādēm, ņemot vērā visus apstākļus, par ko ir paziņojis starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējs, ir jāizvērtē ticamība, vai pastāv saikne starp kādu no pieciem minētajiem vajāšanas iemesliem un apsūdzībām un sodiem, kas rodas atteikuma veikt militāro dienestu gadījumā. Šajā ziņā ir jāpatur prātā, ka likumdevējs nav vēlējis padarīt grūtāku bēgļa statusa iegūšanu personām, kuras atsakās dienēt pārliecības dēļ, izvirzot papildu nosacījumu šī statusa iegūšanai, bet, gluži pretēji, ir uzskatījis, ka šis vajāšanas iemesls parasti ir saistīts vismaz ar vienu no pieciem vajāšanas iemesliem, kas dod tiesības uz bēgļa statusu. Atteikums veikt militāro dienestu, it īpaši tad, ja tas ir sodāms ar smagu sodu, ļauj pieņemt, ka starp ieinteresēto personu un izcelsmes valsts iestādēm pastāv stipra politisko vai reliģisko vērtību un uzskatu kolīzija. Turklāt, kara apstākļos, nepastāvot likumīgai iespējai izvairīties no militārajiem pienākumiem, ir ļoti iespējams, ka iestādes atteikumu pildīt militāro dienestu interpretēt kā politisko opozīciju neatkarīgi no iespējami sarežģītākiem ieinteresētās personas personiskajiem iemesliem. Novērtējot, vai pieteikuma iesniedzējam ir pamatotas bailes no vajāšanas, nav būtiski, vai pieteikuma iesniedzējam faktiski piemīt rases, reliģijas, valstspiederības, piederības noteiktai sociālai grupai vai politiskajiem uzskatiem pazīmes, kas izraisa vajāšanu, ja vajāšanas dalībnieks attiecinā uz pieteikuma iesniedzēju šādas pazīmes (sk. *Eiropas Savienības Tiesas 2020. gada 19. novembra sprieduma lietā „EZ v Bundesrepublik Deutschland” C-238/19 (ECLI:EU:C:2020:945) 46.?, 48., 56.?, 61. punktu*).

[12] Ievērojot iepriekš minēto, tiesa secina, ka lietā ir jāpārbauda turpmāk minētie apstākļi. Pirmkārt, vai Krievijā par atteikšanos vai izvairīšanos no militārā dienesta ir paredzēts tiek piemērots sods. Otrkārt, vai Krievijā pašreizējos apstākļos pastāv likumīga iespēja izvairīties no militārajiem pienākumiem. Treškārt, cik liela pastāv iespējamība, ka Krievijas varasiestādes atteikumu pildīt militāro dienestu interpretēt kā politisko opozīciju neatkarīgi no citādiem iespējamiem personiskajiem iemesliem.

[13] Eiropas Savienības Patvēruma aģentūras 2022. gada decembrī publicētajā materiālā „Krievijas Federācija: militārais dienests” (turpmāk – Patvēruma aģentūras ziņojums) apkopota un daudzpusīgi analizēta izcelsmes valsts informācija par dienestu Krievijas bruņotajos spēkos, tostarp arī saistībā ar karu Ukrainā (pieejams: <https://euaa.europa.eu/publications/russian-federation-military-service>). Dienests Krievijas bruņotajos spēkos var būt viena gada obligātais militārais dienests, profesionālais dienests pēc līguma, dienests saistībā ar 2022. gada septembrī izsludināto „daļējo” mobilizāciju, daļība dažādos brīvprātīgo un algotņu bataljonus, kā arī bijušo ieslodzīto vieniņās. Obligātais dienests vēsturiski ir bijis galvenais personāla resurss Krievijas armijā. Saskaņā ar Krievijas konstitūcijas 59. pantu Krievijas pilsoņa pienākums ir aizstāvēt dzimteni un iziet militāro dienestu saskaņā ar federālo likumu, Krievijas pilsonim ir tiesības gadījumā, ja viņa pārliecība vai ticība ir pretrunā ar militārā dienesta veikšanu, kā arī citos federālajā likumā noteiktajos gadījumos aizstāt militāro dienestu ar alternatīvo civilo dienestu (sk. *Patvēruma aģentūras ziņojuma 15. lpp.*).

Tiesa konstatē, ka ar obligāto militāro dienestu saistītos jautājumus vispārīgi regulē šādas Krievijas tiesību normas.

Saskaņā ar Krievijas federālā likuma „Par karaklausību un militāro dienestu” 22. pantu iesaukumam militārajā dienestā ir pakļauti vīriešu dzimuma pilsoņi vecumā no 18 līdz 27 gadiem, kuri neatrodas rezervē. Saskaņā ar šā likuma 25. pantu iesaukums militārajā dienestā notiek divas reizes gadā no 1. aprīļa līdz 15. jūlijam un no 1. oktobra līdz 31. decembrim, pamatojoties uz Krievijas prezidenta dekrētiem. Saskaņā ar šā likuma 31. pantu pilsoņiem, kuri pakļauti iesaukumam obligātajā dienestā, ir jāierodas kara komisariāta pavēstē norādītajā laikā un vietā uz medicīnisko pārbaudi un profesionālo psiholoģisko atlasi, iesaukuma komisijas sēdi vai nosūtīšanai uz dienesta vietu. Pilsoņiem ir pienākums saņemt kara komisariāta pavēstes pret parakstu. Pavēstes pilsoņiem izsniedz kara komisariāta darbinieki vai atbildīgās personas pilsoņa darbavietā. Pavēstēs jānorāda tiesiskās sekas norādīto pienākumu neizpildes gadījumā. Ja kara komisariāta darbiniekiem vai atbildīgajām personām nav iespējams izsniegt pilsoņiem pavēstes, viņu ierašanos uz militārā dienesta iesaukuma pasākumiem nodrošina attiecīgie iekšlietu orgāni, pamatojoties uz kara komisariāta rakstveida paziņojumu. Ja pilsonis neierodas bez attaisnojoša iemesla pēc kara komisariāta pavēstes uz militārā dienesta iesaukuma pasākumiem, tiek uzskatīts, ka viņš izvairās no militārā dienesta, un tiek saukts pie atbildības saskaņā ar Krievijas likumiem (sk. http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_18260/).

Saskaņā ar Krievijas Kriminālkodeksa 328. panta pirmo daļu par izvairīšanos no iesaukuma militārajā dienestā, neesot likumīgiem pamatiem atbrīvojumam no dienesta, – soda ar naudas sodu līdz divsimt tūkstošiem rubļu vai notesātā astoņpadsmit mēnešu darba algas vai cita ienākuma apmērā, vai ar piespiedu darbu uz laiku līdz diviem gadiem, vai ar arestu uz laiku līdz sešiem mēnešiem, vai ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz diviem gadiem (sk. http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_10699/4dda14adcf5cf9cff02b704102e58b6877c80362/#dst102116).

[14] Patvēruma aģentūras ziņojumā skaidrots, ka personu saukt pie atbildības saskaņā ar Krievijas Kriminālkodeksa 328. pantu var tikai tad, ja personai ir tikusi izsniegta pavēste pret parakstu un persona nav ieradusies nosūtīšanai uz dienesta vietu. Par izvairīšanos no iesaukuma tāpat tiek uzskatīta neierašanās uz medicīnisko komisiju, atteikšanās saņemt kara komisariāta pavēsti, kā arī citas darbības, piemēram, nodarot sev miesas bojājumus, simulējot slimību vai viltojot dokumentus (sk. *ziņojuma 17. lpp.*).

[15] Secināms, ka Krievijā par izvairīšanos no obligātā militārā dienesta ir paredzēts kriminālsods. Kaut arī tiesas rīcībā nav pilnīgas un detalizētas analīzes par minētā kriminālsoda piemērošanas praksi Krievijā, proti, vai attiecīgās krimināltiesību normas tiek piemērotas konsekventi un efektīvi, īpaši ņemot vērā likumā noteikto priekšnosacījumu par pavēstes nodošanu personai personīgi pret parakstu, tomēr tiesai nav pamata uzskatīt, ka minētais kriminālsods, īpaši brīvības atņemšana, praksē netiktu piemērots. Tāpat ir jāņem vērā iepriekš noskaidrotais, no kā izriet, ka konkrēti pret pieteicēju nevarētu ierosināt krimināllietu par izvairīšanos no obligātā militārā dienesta vismaz līdz brīdim, kad viņš būtu personīgi saņēmis pret parakstu kara komisariāta pavēsti un būtu izvairījies no turpmākas ierašanās attiecīgajā vietā, vai arī tad, ja pieteicējs pavēstes nodošanas brīdī atsācītos to saņemt un parakstīties. Līdz ar to tiesai nav pamata konstatēt, ka pret pieteicēju jau ir tikušas veiktas vajāšanas darbības. Tiesai arī nav pamata pieņemt kā faktu pieteicēja pieļāvumu, ka viņam pēc Krievijas atstāšanas nosūtītajās vēstulēs, kuras, iespējams, nosūtījušas tiesu iestādes, paziņots par saukšanu pie atbildības par izvairīšanos no obligātā militārā dienesta. Tiesa šajā ziņā piekrīt pārvaldei, ka minētās vēstules varēja būt nosūtītas visdažādāko iemeslu dēļ. Nezinot šo vēstūļu saturu, izdarīt par tām drošus secinājumus nav iespējams.

[16] Tomēr, neskatoties uz to, ka līdz izcelsmes valsts atstāšanas brīdim pieteicējs netika vajāts no varasiestāžu puses, tas nenozīmē, ka pieteicēja bailes no vajāšanas ir nepamatotas.

Tiesa uzskata, ka konkrētajā gadījumā ir vērtējama iespējamība tam, ka pieteicējs, neatstājot izcelsmes valsti vai atgriežoties tajā, agrāk vai vēlāk neizbēgami saskartos ar to, ka, atsakoties pildīt obligāto militāro dienestu, tiktu saukts pie likumā paredzētās atbildības.

[17] Turpmāk minēto iemeslu dēļ tiesas vērtējums šajā sakarā liek pamatoti uzskatīt, ka pieteicējs nevarētu paļauties uz to, ka viņam arī turpmāk izdotos izvairīties no kara komisariāta pavēstes saņemšanas.

Apstākļi, ka Krievijas kompetentās institūcijas līdz šim nebija veltījušas pietiekamas pūles, lai panāktu pieteicēja ierašanos karaklausības iestādē, pats par sevi nav nozīmīgs. Jāņem vērā, ka obligātā dienesta vecuma robežas ir samērā lielas, un tas, ka par pieteicēju no iestāžu puses netika izrādīta uzmanība, viņam esot 18 līdz 22 gadus vecam, nenozīmē, ka pieteicējs nenokļuš pastiprinātas intereses lokā turpmāk, vecumā līdz pat 27 gadiem.

Tiesas ieskatā šajā aspektā būtu ņemams vērā, ka iesaukums obligātajā dienestā tiek organizēts saskaņā ar attiecīgajiem Krievijas prezidenta dekrētiem, kuros vienmēr tiek norādīts iesaucamo skaits konkrētajam iesaukumam. Piemēram, 2020. gadā iesaucamo skaits pavasara iesaukumā bija noteikts 135 000 personu apmērā, rudens iesaukumā – 128 000. 2021. gadā attiecīgi 134 650 un 127 500, 2022. gadā – 134 500 un 120 000, bet 2023. gada pavasara iesaukumā – 147 000 (sk. *Krievijas tiesiskās informācijas oficiālajā portālā* <http://publication.pravo.gov.ru/Search>). Ir pamats uzskatīt, ka karaklausības iestāžu darbs tiek organizēts tā, lai nodrošinātu dekrētā noteikto personu skaita iesaukšanu, tādējādi, ja attiecīgajā teritoriālajā iestādē šāds skaits ir pietiekams, tad nav nepieciešamības vēltīt īpašu uzmanību tām personām, kuras nav sastopamas dzīvesvietā. Taču pēdējie minētie dati parāda, ka iesaucamo skaits ir ticis palielināts par aptuveni 10 procentiem (kas savukārt var tikt skaidrots ar Krievijas militāro spēku ievērojamajam dzīvā spēkā zaudējumiem Ukrainā 2022. gadā). Atzīmējams arī fakts, ka no 2022. gada pavasarī plānotu iesaucamo skaita 134 500 uz dienesta vietām saskaņā ar Krievijas aizsardzības ministra paziņoto tika nosūtīti vien 89 000, kas politisko zinātni doktora Pāvela Luzina (*Pavel Luzin*) ieskatā liecina par varasiestāžu neveiksmi (sk. <https://cepa.org/article/russias-military-manpower-crunch-will-worsen/>). Tiesas ieskatā tas kopumā var liecināt, ka obligātā dienesta iesaukuma vecuma personu vēlēšanās izpildīt „pilsoņa pienākumu” ir visai zema un ka atbildīgās iestādes pievērsīs arvien vairāk uzmanības tām personām, kuru ierašanās komisariātā un iesaukšana dienestā saistīta ar problemātisku situāciju risināšanu. Līdz ar to, vērtējot pieteicēja situāciju, arvien skeptiskāk būtu jāraugās uz iespēju, ka pieteicējs, uzturoties izcelsmes valstī, varētu palikt iestādēm „neredzams” vai „aizmirsts”.

Tiesas ieskatā ir jāņem vērā iepriekš noskaidrotais, ka gadījumā, ja kara komisariāta darbiniekiem kādu iemeslu dēļ neizdodas izsniegt personai pavēsti, pastāv iespēja vērsties ar rakstveida paziņojumu iekšlietu iestādēs (policijā), kurām tad būtu jānodrošina personas ierašanās karaklausības iestādē. Tas nozīmē, ka policijai, atšķirībā no kara komisariāta, būtu arī plašākas iespējas noskaidrot personas faktisko dzīves vai atrašanās vietu, veikt pasākumus, lai personu piespiedu kārtā nogādātu karaklausības iestādē, kur personai pavēste pret parakstu varētu tikt izsniegta uz vietas vai arī gadījumā, ja persona atteiktos to saņemt un par to parakstīties, tiktu noformēts attiecīgs procesuāls dokuments (akts) par šādas atteikšanās faktu. Tas savukārt jau būtu pietiekams juridiskais pamats krimināllietas ierosināšanai un personas saukšanai pie kriminālatbildības.

Vēl ir jāpatur prātā, ka pavēste iesaucamajam var tikt izsniegta arī viņa darbavietā. Tas nozīmē, ka, ja iesaucamajam ir izdevies izvairīties no pavēstes personīgas saņemšanas sakarā ar to, ka viņš faktiski neuzturas un nav sastopams savā pieraksta adresē, tad ziņas par darbavietu varasiestādēm ir pieejamas, un ir visai apšaubāms, ka darbavietas administrācija, riskējot nonākt konfliktā ar varasiestādēm, mēģinātu kavēt kara komisariāta vai policijas amatpersonu centienus atrast iesaucamo un izsniegt viņam pavēsti.

[18] Papildus tam ir norādāms, ka Krievijā pēdējā gada laikā, ņemot vērā ar karaklausību saistīto jautājumu aktualitāti un novērotās problēmas, ir tikušas gan pārskatītas administratīvās procedūras karaklausībai pakļauto personu uzskaitē un iesaukšanai dienestā, gan arī izdarīti grozījumi šo jomu

regulējošajās tiesību normās. Tas gan vairāk attiecas uz mobilizācijas pasākumu īstenošanu, tomēr nav izslēgts, ka iesaukšanai obligātajā militārajā dienestā var tikt noteikta citāda, vienkāršotāka kārtība (piemēram, atsakoties no obligātās prasības par pavēstes personīgu saņemšanu pret parakstu), kā arī var tikt palielināts maksimālais vecums, līdz kura sasniegšanai personas var tikt iesauktas obligātajā dienestā (sk. <http://duma.gov.ru/news/56537/>). Atzīmējams arī Krievijas juristu vidē paustais viedoklis, ka tiesu prakse par vieniem un tiem pašiem jautājumiem var kardināli mainīties atkarībā no situācijas valstī un pasaulē (sk. <https://www.advgazeta.ru/mneniya/uklonenie-ot-mobilizatsii-otvetstvennost-est-a-stati-net/>). Līdz šim tiesu praksi lietās par izvairīšanos no obligātā militārā dienesta noteica Krievijas Augstākās tiesas plēnuma 2008. gada 3. aprīļa lēmums Nr. 3 (sk. <https://vsrf.ru/documents/own/8162/>), kurā pašlaik tiek gatavotas izmaiņas (sk. <https://www.advgazeta.ru/novosti/vs-razvysnit-kak-sleduet-rassmatrivat-prestupleniya-protiv-voennoy-sluzhby/>). Ar lielu ticamību tas var nozīmēt, ka tiesas šajā lietu kategorijā izrādīs lielāku bardzību.

[19] Turpmāk tiesa pārbaudīs, vai pieteicējam pastāv likumīga iespēja izvairīties no militārā dienesta pienākumu pildīšanas.

Tiesa konstatē, ka atbrīvojumus no iesaukuma obligātajā militārajā dienestā nosaka Krievijas federālā likuma „Par karaklausību un militāro dienestu” 23. pants. Tajā noteiktas šādas personu kategorijas, kuras tiek atbrīvotas vai kurām ir tiesības tikt atbrīvotām no obligātā dienesta: personas, kuras atzītas par ierobežoti derīgām dienestam sakarā ar veselības stāvokli; personas, kurām ir piešķirts zinātniskais grāds; dienesta pienākumu izpildes laikā bojā gājušo vai mirušo militārpersonu dēli un brāļi. Personas, kuras nav derīgas dienestam veselības stāvokļa dēļ, tiek atbrīvotas no karaklausības pienākuma. Militārajā dienestā netiek iesauktas: personas, kuras izceļ brīvības atņemšanas sodu vai piespiedu darbu; personas, kurām nav dzēsta sodāmība par noziedzumu izdarīšanu; personas, attiecībā pret kurām tiek veikta pirmstiesas izmeklēšana vai kuru apsūdzībā uzsāktā kriminālieta nodota tiesai. Savukārt šā likuma 24. pants uzskaita personu kategorijas, kurām ir tiesības uz obligātā militārā dienesta atlikšanu: personas, kuras atzītas par ierobežoti derīgām dienestam sakarā ar veselības stāvokli – uz vienu gadu; personas, kuras apkopj radnieku, kuram veselības stāvokļa dēļ nepieciešama pastāvīga aprūpe; nepilngadīga bērna aizbildnis vai aizgādnis, ja nav citu radnieku; personas, kuras klātienē apgūst noteiktas izglītības programmas u. c.

Lietā nav strīda, ka pieteicējs nepieder nevienai no minētajām personu kategorijām, tādēļ sīkāka šī jautājuma izpēte nav nepieciešama.

[20] Kā jau iepriekš tika norādīts, Krievijas konstitūcijas 59. panta trešā daļa paredz tiesības aizstāt militāro dienestu ar alternatīvo civilo dienestu, ja personas pārliecība vai ticība ir pretrunā ar militārā dienesta pildīšanu.

Tiesa konstatē, ka ar alternatīvo civilo dienestu saistītos jautājumus normatīvi regulē Krievijas federālais likums „Par alternatīvo civilo dienestu” (sk. http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_37866/).

Saskaņā ar šā likuma 3. panta pirmo daļu lēmumu par norīkošanu alternatīvajā civilajā dienestā pieņem likumā noteiktajā kārtībā izveidota iesaukuma komisija, pamatojoties uz personas kara komisariātā personīgi iesniegtu iesniegumu par iesaukuma militārajā dienestā aizstāšanu ar alternatīvo civilo dienestu.

Pārvalde norādījusi Lēmumā atsauces uz izcelsmes valsts informācijas avotiem, no kuriem izriet, ka personas pārliecība, kas ir pretrunā esoša militārajam dienestam, var būt pacifistiska, filozofiska, morāli ētiska, politiska vai arī vairākus aspektus iekļaujoša. Iesaukuma komisijas lēmumu, ar kuru atteikta militārā dienesta aizstāšana ar alternatīvo civilo dienestu, var pārsūdzēt tiesā, un persona netiks iesaukta, kamēr tiesa neizskatīs lietu. Pārvalde arī norādījusi uz pretrunīgām ziņām par militārā dienesta aizstāšanu ar alternatīvo civilo dienestu, proti, saskaņā ar varasiestāžu datiem tiekot apmierināti 98 % šādu lūgumu, savukārt aktīvistu ieskatā apmēram puse no visiem iesniegumiem tiekot noraidīti.

[21] Pārvalde norādījusi Lēmumā, ka pieteicējam, ja viņam ir tik nozīmīga pretkara pārliecība, saglabātos tiesības lūgt aizstāt militāro dienestu ar alternatīvo civilo dienestu, taču pārvalde nav detalizētāk pievērsusies šī jautājuma analīzei, un tiesai nav saprotams, kāds secinājums no minētā būtu jāizdara. Tiesa uzskata, ka šim nolīkam bija jāpārbauda, vai Krievijas varasiestāžu īstenotā prakse atbilst normatīvajam regulējumam, un cik reāla būtu iespēja pieteicējam izvairīties no obligātā militārā dienesta pienākumu pildīšanas, izmantojot likumā paredzētos tiesību aizsardzības līdzekļus. Pārvalde to nav darījusi, kā arī pēc būtības nav izvirzījusi pamatotus pretargumentus pieteicēja puses apsvērumiem, ka militārā dienesta aizstāšana ar alternatīvo civilo dienestu praktiski ir ļoti grūti īstenojama.

Tiesa konstatē, ka Krievijas juridiskās kompānijas „Palīdzības dienests iesaucamajiem” mājaslapā publicētajā informatīvajā materiālā akcentēti turpmāk minētie šķēršļi tiesību uz alternatīvo civilo dienestu sekmīgai īstenošanai. Pirmkārt, attiecīgais iesniegums kara komisariātā iesniedzams laicīgi, vismaz pusgadu pirms iesaukuma. Kā liecina kompānijas prakse, ja attiecīgais lūgums ir sagatavots 1-3 mēnešus pirms iesaukuma vai jau pēc pavēstes saņemšanas, iesaukuma komisija katrā no šādiem gadījumiem atsaka alternatīvo dienestu un nosūta uz armiju. Otrkārt, pat ja lūgumā ietvertie apsvērumi ir pārliecinoši, iesaukuma komisija to var noraidīt, jo ir ierobežots skaits darbavietu, kurās iespējams pildīt alternatīvo dienestu, piemēram, 2021. gadā uz kopējo iesaucamo skaitu 263 000 bija iedalītas vien 3416 vietas. Treškārt, atteikumu var pārsūdzēt tiesā, tomēr tiesas nostāsies iesaukuma komisijas pusē (sk. <https://armyhelp.ru/alternativnaya-sluzhba-v-armii/>).

Sabiedriskās organizācijas „Sanktpēterburgas karavīru mātes” mājaslapā publicētajā informatīvajā materiālā aprakstīts, kādi apsvērumi izmantojami, lai pārliecinātu iesaukuma komisiju par personisko pārliecību, kas nav savietojama ar militārā dienesta pienākumu izpildi. Norādīts, ka nelabvēlīgu iesaukuma komisijas lēmumu ir iespējams pārsūdzēt tiesā, un ir daudzi tiesu nolēmumi, ar kuriem iesaukuma komisiju atteikumi atzīti par nelikumīgiem (sk. <https://soldiersmothers.ru/alternativnaya-sluzhba/ags-plan/>).

Tiesa secina, ka pieejamā informācija par Krievijas varasiestāžu praksi alternatīvā civilā dienesta jautājumā nav viennozīmīga. Tomēr ir skaidrs, ka personai, kura pretendē uz obligātā militārā dienesta aizstāšanu ar alternatīvo civilo dienestu, nav pietiekami ar atsaukšanos uz savu pārliecību, kas liedz pildīt militāro dienestu, bet šie uzskati ir pietiekami skaidri jādefinē un iespēju robežās jāapstiprina ar atbilstošiem pierādījumiem. Turklāt arī tas vēl negarantē labvēlīga lēmuma pieņemšanu, ja pastāv citi formāli šķēršļi (novēloti iesniegts lūgums, nepietiekams alternatīvā dienesta vietu skaits u. c.).

[22] Vērtējot pieteicēja izredzes panākt lēmuma izdošanu, kas aizstāj obligātā militārā dienesta pildīšanu ar alternatīvo civilo dienestu, ņemot vērā pieteicēja izklāstītos apstākļus un apsvērumus, tiesa nesaredz šādu iespēju kā reāli īstenojamu. Vispirms jau atzīmējams, ka pieteicējam nav noturīgu pacifistisku uzskatu. Pats pieteicējs norādīja, ka citādos apstākļos, ja nebūtu noticis Krievijas iebrukums Ukrainā, viņš būtu pakļāvis pienākumam iziet obligāto militāro dienestu. Šādos apstākļos būtu stipri apšaubāms, ka pieteicējam izdotos pārliecināt iesaukuma komisiju un vēlāk tiesu, ka viņš pamatoti lūdz militārā dienesta aizstāšanu ar alternatīvo civilo dienestu. Turklāt, ja pieteicējs atklātu savu nostāju saistībā ar Krievijas uzsāktu karu, proti, paziņotu, ka nevēlas dienēt, jo nepiekrīt valsts augstākajai politiskajai vadībai, viņam, visticamāk, nāktos saskarties ne vien ar klaji naidīgām izpausmēm, bet arī ar tālejošākām tiesiskajām sekām.

Turklāt, vērtējot iespējamās izredzes pārsūdzēt tiesā kara komisariāta iesaukuma komisijas lēmumus, kā arī panākt taisnīgu tiesisko attiecību neregulējumu tiesvedības procesā saistībā ar apsūdzību par izvairīšanos no militārā dienesta, ir jāņem vērā, ka Krievijā jau ilgstoši pastāv nopietnas un sistēmiskas tiesiskuma problēmas (sk., piemēram, <https://worldjusticeproject.org/rule-of-law-index/global/2022/Russian%20Federation/>). Līdz ar to, ņemot vērā ar militāro dienestu saistīto jautājumu politizēto raksturu, ir maz ticams, ka tiesas savā vērtējumā būtu objektīvas un dotu priekšroku viedoklim, kas nesaskan ar valdības nostāju svarīgākajos politiskajos jautājumos, tostarp par karu Ukrainā.

[23] Ievērojot iepriekš minēto, tiesa uzskata, ka pieteicēja iespējas likumīgi izvairīties no militārā dienesta nav vērtējamas kā reāli īstenojamas.

[24] Rezumējot tiesa secina, ka izskatāmajā gadījumā ir maz ticams, ka pieteicējam izcelsmes valstī izdotos izvairīties no tiesību normās noteiktajām procedūrām saistībā ar iesaukumu obligātajā militārajā dienestā. Savukārt, atsakoties pildīt obligāto militāro dienestu, pieteicējs tiktu sauktu pie kriminālatbildības, un pastāv ticama iespējamība viņam tikt notiesātam ar brīvības atņemšanas sodu.

[25] Tiesas ieskatā ir vērtējama kā ticama iespējamība, ka atteikums pildīt militāro dienestu no Krievijas varasiestāžu puses tiks uzverts kā varai nevēlamu politisko uzskatu izpausme, neatkarīgi no citādiem iespējamajiem personiskajiem iemesliem. Par to liecina, piemēram, starptautiskās cilvēktiesību organizācijas *Human Rights Watch* 2023. gada ziņojumā par cilvēktiesību stāvokli pasaulē sadaļā par Krieviju norādīts, ka iebrukums Ukrainā 2022. gada 24. februārī vienlaikus iezīnēja varasiestāžu kursu uz pilnīgu varai nevēlamu publiski izteiktu viedokļu izskaušanu. Tika ievērojami pastiprināts spiediens uz pilsonisko aktīvismu, neatkarīgu žurnālistiku un politisko opozīciju ar nolūku aplūsināt jebkādu pret karu vērstu uzskatu publisku izteikšanu, valdības kritiku un varas autoritātes noliegšanu. Krievijas parlaments pieņēma virkni likumdošanas aktu, ieviešot kara cenzūru un nosakot stingrus kriminālsodus par tādiem „pārkāpumiem” kā militārā konflikta Ukrainā saukšana par „karu”, iebrukuma kritizēšana, Krievijas bruņoto spēku darbību nosodīšana, informācijas izplatīšana par Krievijas militārpersonu un Ukrainas civiliedzīvotāju bojāgājušo un ievainoto skaitu. Apturot darbību ANO Cilvēktiesību padomē un būdama izslēgta no Eiropas Padomes, Krievija ir pieņēmusi „aplenktā cietokšņa” mentalitāti, izplatot retoriku par Rietumu ļaunprātīgo ietekmi un pieņemot padomju laikmetam raksturīgus aizliegumus attiecībā uz ārvalstu kontaktiem. Jaunie likumi aptver gan „ārvalstu aģentu” koncepta paplašinātu izpratni, paredzot arī individuus un organizācijas kā atzīstamus par esošiem „ārvalsts ietekmē”, gan ierobežojot pat starptautisko sadarbību akadēmiskajās jomās. „Ārvalstu aģentu” un „nevēlamo organizāciju” reģistrs tika nemiīgi paplašināts (sk. <https://www.hrw.org/world-report/2023/country-chapters/russian-federation>).

Arī tiesai, ilgstošākā laika periodā iepazīstoties ar Krievijā dominējošo informācijas resursu retoriku un novērtējot Krievijas sabiedrībā valdošo viedokļu attīstības tendences, ir redzama ne tikai konstanti esošā fakta sagrozīšana un manipulācijas, bet arī arvien pieaugoša naidīgā atmosfēra, valsts iekšējo un ārējo ienaidnieku meklēšana (sk. plašāk, piemēram, <https://euvsdisinfo.eu> u. c.).

Pārvalde savā Lēmumā ir atsaukusies uz ANO Augstā komisāra bēgļu jautājumus izdotās rokasgrāmatas „Bēgļa statusa piešķiršanas procedūra un kritēriji” (turpmāk – Rokasgrāmata) V nodaļas sadaļā „Dezertieri un personas, kuras izvairās no militārā dienesta” paustajām atziņām, piemēram, ka persona nav uzskatāma par bēgļu, ja vienīgais izvairšanās no iesaukuma karadienestā iemesls ir nepatika pret karadienestu vai bailes no karošanas (168. punkts), ka ne katra pārliecība būs pietiekams iemesls, lai pieprasītu bēgļa statusu pēc izvairšanās no iesaukšanas karadienestā, tas vien, ka persona nav vienprātis ar savu valdību jautājumā par kādas konkrētas militāras akcijas politisko pamatojumu, nav pietiekami (171. punkts). Taču minētās atziņas nav skatāmas izolēti no šajā pašā 171. punktā tālāk norādītā. Proti, gadījumos, kad militārās akcijas veidu, kurā indivīds nevēlas būt iesaistīts, starptautiskā sabiedrība nosoda kā pretēju humānas rīcības pamatprincipiem, sods par izvairīšanos no iesaukšanas karadienestā, ņemot vērā visas pārējās definīcijas prasības, pats par sevi var tikt uzskatīts par vajāšanu (sk. <https://www.unhcr.org/5ddfc47.pdf>). Līdz ar to izskatāmās lietas apstākļu kontekstā ir jāņem vērā, pirmkārt, ka Krievijas uzsāktās plaša mēroga militārās darbības no starptautisko tiesību viedokļa būtu atzīstamas par kara agresijas noziegumu. Šādos apstākļos ikviens Krievijas pilsoņa ne vien tiesības, bet arī pienākums ir šādas darbības neatbalstīt un nepiedalīties tajās, kā arī savu iespēju robežās tās sabotēt. Otrkārt, ir jāņem vērā iepriekš pieminētais varasiestāžu darbības represīvais raksturs laikā pēc kara sākuma, ko Lēmumā atzīmējusi arī pārvalde. Proti, Krievija kļuvusi represīvāka nekā jebkad agrāk postpadomju laikmetā.

Tādēļ izskatāmajā gadījumā izšķiroša nozīme ir tam, ka pastāv ticama iespējamība, ka konkrētajā politiskajā situācijā pieteicēja atteikšanās dienēt obligātajā militārajā dienestā visticamāk tiktu interpretēta kā politiska opozīcija, nevērtējot citus iespējamus pieteicēja personiskos iemeslus. Proti, uz pieteicēju tiktu attiecināti varai nevēlami politiskie uzskati, līdz ar to apsūdzība un sods par izvairīšanos no militārā dienesta tādējādi iegūtu arī politisku motivāciju. Pieteicēja politisko uzskatu nozīmīgumam un agrākajai politiskajai aktivitātei šādā kontekstā nav nozīmes.

[26] Visbeidzot, tiesai jāpārbauda, vai izskatāmajā gadījumā ir konstatējama Patvēruma likuma 38. panta otrās daļas 5. punkta tiesiskā sastāva pazīme – nosacījums, ka militārā dienesta pildīšana ietvertu noziegumu pret mieru, kara noziegumu vai noziegumu pret cilvēci, sevišķi smagu nepolitisku noziegumu vai darbības, kas vērstas pret Apvienoto Nāciju Organizācijas mērķiem un principiem.

Ar ANO Cilvēktiesību padomes 2022. gada 4. marta Rezolūciju 49/1 par situāciju cilvēktiesību jomā Ukrainā saistībā ar Krievijas agresiju tika nolemts izveidot Neatkarīgu starptautisko izmeklēšanas komisiju Ukrainā, lai izmeklētu cilvēktiesību, starptautisko humanitāro tiesību pārkāpumus un ar tiem saistītus noziegumus, kas varētu būt izdarīti Krievijas plaša mēroga militārās agresijas pret Ukrainu ietvaros (sk. <https://www.ohchr.org/en/hr-bodies/hrc/iic/hr-ukraine/index>). Komisijas 2023. gada 16. martā publicētajā ziņojumā norādīts, ka Krievijas varasiestādes dažādos Ukrainas apgabalos izdarījušas plaša spektra pārkāpumus cilvēktiesību un starptautisko humanitāro tiesību jomā, daudzi no kuriem uzskatāmi par kara noziegumiem, piemēram, uzbrukumi civilpersonām un enerģētiskas objektiem, tīšas slepkavības, nelikumīga brīvības atņemšana, spīdzināšana, seksuāla vardarbība, kā arī bērnu nelikumīga pārvietošana un deportācija.

Eiropas Savienības Patvēruma aģentūras izdotajā rokasgrāmatā par kvalificēšanu starptautiskajai aizsardzībai skaidrots, ka sodu par atteikšanos veikt militāro dienestu var uzskatīt par vajāšanu situācijās, kurās pieteikuma iesniedzējs kara noziegumu veikšanā būtu piedalījies vienīgi netiešā veidā, piemēram, sniedzot tādu atbalstu, kas būtiski ietekmē šādu noziegumu sagatavošanu vai izdarīšanu. Turklāt tas attiecas ne tikai uz tādām situācijām, kurās ir konstatēts jau izdarīts kara noziegums, bet arī uz situācijām, kad pastāv pietiekama iespējamības pakāpe, lai rastos reāls risks tikt iesaistītam šādu noziegumu izdarīšanā (sk. https://euaa.europa.eu/sites/default/files/publications/EASO-Practical-Guide-for-international-protection_LV.pdf, 18. lpp.).

Tiesa uzskata, ka izskatāmajā gadījumā pastāv pietiekama reāla riska iespējamība tikt iesaistītam kara noziegumu izdarīšanā, esot iesauktam obligātajā militārajā dienestā Krievijas armijā, jo, kā izriet no iepriekš pieminētā ANO Neatkarīgās starptautiskās izmeklēšanas komisijas Ukrainā aktuālā ziņojuma, runa nav par atsevišķiem incidentiem, kas kvalificējami kā kara noziegumi, bet gan par sistematiskām darbībām, kas pēc būtības liek domāt, ka kara noziegumu pastrādāšana ir Krievijas vēstā kara neatņemams paņēmiens.

[27] Lēmumā norādīts, ka izcelsmes valsts informācija pašlaik neliecina, ka obligātajā dienestā iesauktos sūtītu uz frontes līniju vai okupētajām teritorijām. Tomēr šāds apstāklis tiesas ieskatā nav atzīstams par nozīmīgu, jo kara situācija var mainīties jebkurā brīdī. Augstākās karaspēka vadības līmenī atkarībā no izmaiņām var tikt pieņemti arī citādi lēmumi par obligātajā dienestā iesaukto karavīru dislokāciju un iesaisti kaujas darbībās.

[28] Apkopojot visu iepriekš minēto, tiesa uzskata, ka izskatāmajā gadījumā ir konstatējami apstākļi, kas ar lielu ticamību norāda, ka iesaukšana obligātajā militārajā dienestā Krievijas bruņotajos spēkos potenciāli var būt saistīta ar iesaistīšanu kara noziegumu izdarīšanā. Izvairīšanās no iesaukuma obligātajā militārajā dienestā, tostarp tā aizvietošana ar alternatīvo civilo dienestu, likumīgā ceļā praktiski nav īstenojama. Atteikšanās no militārā dienesta

ir krimināli sodāma, paredzot arī brīvības atņemšanas sodu, un pašreizējos apstākļos no varasiestāžu puses tā tiktu uzskatīta par politisko uzskatu izpausmi.

Tādējādi tiesa secina, ka pieteicēja bailes no vajāšanas ir pamatotas.

[29] Līdz ar to ir konstatējami priekšnosacījumi labvēlīga administratīvā akta izdošanai un pārvaldei uzliekams pienākums izdot lēmumu par bēgļa statusa piešķiršanu pieteicējam.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 251. panta sesto daļu, 254. pantu un Patvēruma likuma 49. panta sesto daļu, Administratīvā rajona tiesa

nosprida

apmierināt /pers. A/ pieteikumu.

Uzdot Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldei viena mēneša laikā no sprieduma spēkā stāšanās dienas pieņemt lēmumu par bēgļa statusa piešķiršanu /pers. A/.

Spriedums ir galīgs un nav pārsūdzams.

Tiesnesis

R. Dončenko